

Jan Debrouwere, *Stipmomenten: een relaas*, Leuven-Leusden, Acco, 2001, 225 pp., € 19,70, ISBN 90-334-4964-3.

Stipmomenten is het journalistieke relaas van enkele scharniermomenten uit het leven van de auteur. Jan Debrouwere kwam de laatste jaren in de belangstelling als een van de voortrekkers van de Voorwaarts-groep, de groep Vlaamse intellectuelen die ijvert voor een genuanceerd publiek debat over het oorlogsverleden, met name over de kwestie van de schuld en de boete van de collaboratie in Vlaanderen. Dat hij zich daar als gewezen vooraanstaand lid van de Kommunistische Partij van België (KPB) voor inspande, wekte enige verwondering. Een verklaring kan worden gezocht in zijn familiale achtergrond. Zijn grootvader August Debrouwere werd in 1918 wegens zijn engagement in het activistisch minderheids-socialisme uit de Belgische Werkliedenpartij gestoten. Na de oorlog stichtte hij mee de Kommunistische Bond in Vlaanderen, maar geraakte al snel wegens zijn Vlaamsgezindheid in conflict met andere Belgische communistische groepjes.

Over zijn grootvader vernemen we niet veel meer in de Debrouweres memoires. Dat komt door de beperkte herinneringen aan een man die overleed in 1935 toen de auteur negen was. Debrouwere geeft slechts een relaas van enkele 'stipmomenten' uit zijn leven, dingen die in zijn geheugen staan geprint, tussen massa's vergeten geheugenballast (p. 124). De auteur heeft zijn geheugen niet getoetst aan andere bronnen. Zelfs als hij citeert uit boeken of andere geschreven bronnen, doet hij dat soms uit het hoofd. Het boek is in de eerste plaats interessant voor de interne geschiedenis van het Belgische communisme, "*de kleine planeet eenzaam zwevend in een vijandige ruimte*" (p. 139).

Debrouwere trad in 1949 toe tot de KPb en werd in 1951 redacteur van *De Rode Vaan* waar hij in 1963 politiek directeur van werd. Hetzelfde jaar trad hij toe tot het Centraal Comité en twee jaar later kwam hij in het Politiek Bureau mee aan het roer van het Belgisch communisme. Hij bleef in dienst van de partij tot 1989. Het boek bevat ook veel ervaringen van de auteur in de communistische wereld. Hij verbleef jaren in de Duitse Democratische Republiek en bereisde het grootste deel van de communistische wereld.

Debrouwere is heel zijn leven gevoelig geweest voor de Belgische taalkwestie en voor de nationale kwesties in het algemeen. De lezer verneemt enkele typerende anekdotes over hoe in de KPb werd omgegaan met de taalkwestie. Maar vooral zijn belevenissen tijdens de oorlog en als vrijwilliger (1944-1946) en reserve-officier (1950-1951) in het Belgische leger zijn vanuit dat oogpunt interessant. Hij genoot zijn opleiding in Noord-Ierland en kwam daar in contact met het Ierse nationalisme (en een vurige Ierse vrouw die hij nooit meer zou vergeten). Opvallend is ook zijn begrip voor kleine collaborateurs. Zelf had hij een relatie met een vrouw die bij de bevrijding werd kaalgeschoren op verdenking van 'horizontale collaboratie'.

De auteur heeft een informele stijl, bijna parlando, en hij bouwt zijn verhaal associatief op. Zo krijgt de lezer de indruk dat hij luistert naar iemand die herinneringen ophaalt. Daardoor leest het boek erg vlot en kan de lezer genieten van een openhartige Debrouwere, die de zelfspot niet schuwt. Toch blijft het wachten op memoires waarin Debrouwere zijn leven op een meer klassieke manier 'documenteert'. Het is boeiend genoeg om meer te willen vernemen dan de scharniermomenten die bovendien in het geheugen. [BRUNO DE WEVER]